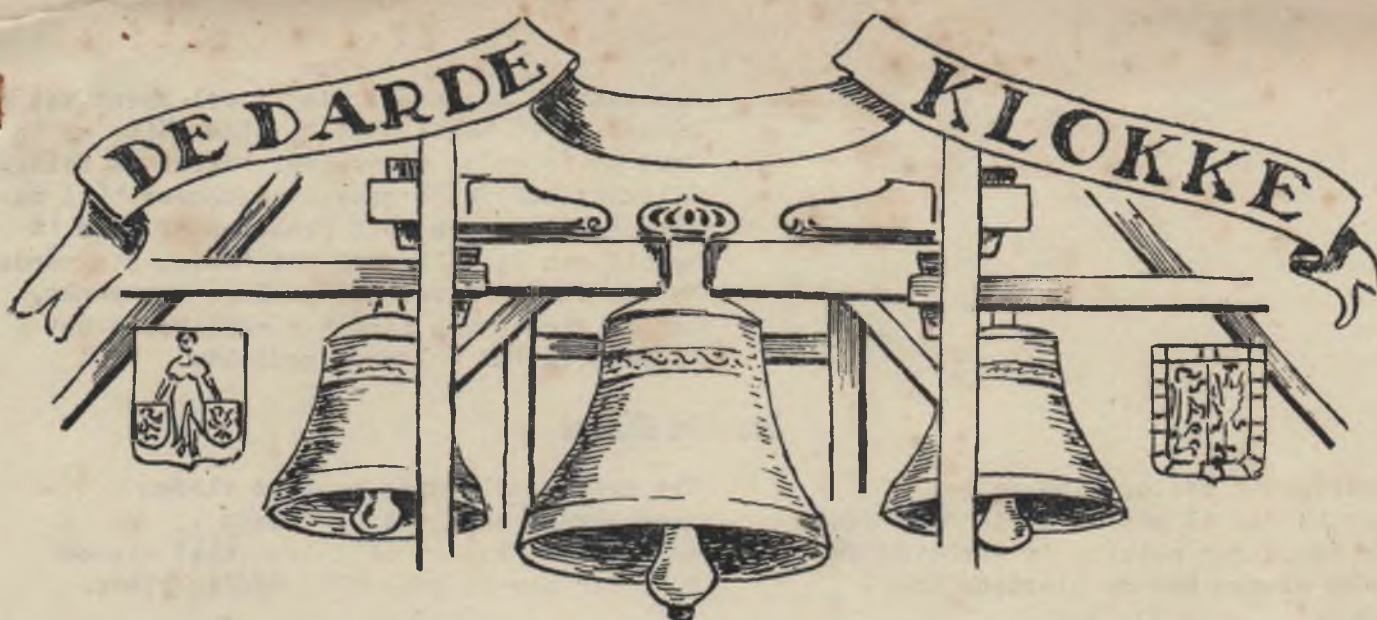

MAONDBLAD UUTECEVEN DEUR DE GEMIENSCHOP VAN OLL OMMER

Eerste jaorgang.

Maart 1954

Nr.2.

Dit blad verschient veurlopig zes keer in 't jaor. Samenstellers, daortoe be-
nuumd deur het Bestuur van de Gemienschop: Joh. Hurink, Kruusstraote 4; M. Makkinga
Azn., Vri'jthof 9 en G. Steen, Stationsweg 4, die de inhoud vastestelt en daer
verantwoordelijk veur bint. Overnemen van de inhoud of een deel daarvan wörd
niet toe e'staon. Leden van de Gemienschop kriegt dit blad veur niks, andere
belangstellenden kriegt het toe e'zunden veur een daalder in 't jaor.

Het adres veur het insturen van alles wat veur opname in dit blad bestemd is,
is Stationsweg 4. Lezers könt zich opgeven bi'j en betalen an: M. Makkinga Azn.,
Vri'jthof 9, gironummer 537658.

Onze reize naor de bronnen van de Vechte.

Zo a'j wel 'eheurt hebt, binne wi'j van plan, bi'j leven en welwezen, een
reize te maken naor de oorsprong van de Vechte. Wi'j gaot van Ommen naor Almelo,
Hengelo, Enschede, Gronau, Nienborg, Heek, Schöppingen, en daer begint de Vechte
en kump 't water onder 'n karktoeren vandan, daor zit de bron. Aw dat 'ezien hebt,
gao wi'j naor Douveld, Burcht Steinfurt, Wilborg, Schutterhof, Bentheim, Nordhorn,
Klooster Trenswegen, Neuenhaus, Lage, Ulsen, Tubbergen, Almelo en Ommen. Onderweg
kieke wi'j naor olde kastelen, boerderi'jen, kloosters, olde plaassies met mocie
gevels enz. enz. en dit allemaal onder leiding van Jan Jans uut Almelo, dus een
zeer deskundigen leider. In Duutslend kump ter nog een gids bi'j. Wi'j wilt den
dag graag 't nuttige met 't aangename verbinden en zult trachten te kommen t'ot
uutwisseling van cultuur enz. As 't meugelijk is, zulle wi'j proberen daor offi-
cieel te wörden ontvangen.

Disse reize hebbe wi'j bepaold op Woensdag 19 Mei a.s. dus goed onthollen.
Wie kan der met? In de eerste plaaste de Oll' Ommen, hoe meer hoe liever en varder
iederlene den d'r mar zin in hef en veur zo völle as ter plaaste is. Het reisgeld
is ongeveer vijf gulden per persoon. Opgeven veur 1 Mei a.s. bi'j M. Makkinga Azn.,
Vri'jthof 9, beslist niet later. Een ieder mut zörgen veur 'n geldigen pas of be-
wies van Nederlanderschop, die ku'j aanvraogen op 't Stadhuus; kosten ongeveer f.2.50.
I'j mudden zörgen, da'j dat vrog genog veur mekare hebt.

Wi'j hopt den dag op mooi weer en dan veural niet te vergetten, een goed humeur
met te brengen, dat kow' niet missen. Geeft ow allemaal vrogtiedig op en dan heur
i'j der wel meer van.

Het Bestuur.

Het giet alle mensen, die 't wel meent met Ommen, an 't harte, dat de olde mölle op 'n Oord zo in staot van verval begint te raken. Gelukkig hef de bōrgemeester mensen bi'j mekare 'ebrach, die zōlt proberen of veur 't behold van de mölle nog wat 'edaon kan wōrden. Hoe de inwoners van Ommen hier over denkt, hef de vrouwe van iene van onze leden uut 'edrukt in het volgende gedicht:

De olde Mölle.

Makkinga's mölle, olde mölle,
wat is ter al wat um ow te doen ewes,
'n ienen zeg weinig. 'n aanderen völle,
maar misse kan ow gieniene bes.

I'j heurt zo bi'j ons mooie Ommen,
't zol kaal wee'n a'j der niet meer waarn,
en hoe 't mut gaon of hoe 't mut kommen,
'n feit is, wi'j wilt ow graag bewaarn.

I'j staot daor al zo völle jaoren
al van achttienveertwintig of,
en mölle, ik wol 't ow graag bespaoren;
maar 't beste is wel van ow of.

I'j hebt hard mudden warken alle dagen,
Ow baas hef mi'j dat wel verteld.
Eerst mos i'j beume an plaanken zagen,
en later he'j nog gārste 'epeld.

'n Pelstien is niet meer te vinden,
Den is naor Duutslan den 'egaon
De mulder kon der goed an winnen
In 'n veurigen oorlog wōrden dat meer edaon.

De mulder, dat was toen Hein Oldeman,
De Makkinga's waren d'r al tieden of,
70 jaor gaven zie d'r hun krachten an,
En Oldeman deed 't van 1894 of.

Daornao kreeg i'j wat kalmer jaoren
I'j malen rogge en haver en zo meer,
Maar, ik hoeve dat niet te verklaoren,
In 'n laatsten oorlog kwaamp de drukte weer.

Wat konden de mensen ow toen vinden
daor wōrden heel wat of 'edaon
en daorumme kan 't mi'j heel niet zinnen
da'j der now zo kaal bi'j mudden staon.

I'j staot daor now zo zonder wieken,
't is net 'n mense zonder kop.
Wat zol 't toch völle mooier lieken
A j weer dreijden met de zeilen op.

Ik hoppe, dat 't plekk' en waor a'j op staot
mag blieven zo as 't now nog is.
As ze um ow hen an 't bouwen gaot,
Och mölle, dan is 't veur ow mis.

Wi'j kunt ow now zo mooi bekieken
Van weerskaanten hew' 't gezicht' op ow,
Maar, wat nog kump, dat mut nog blikken:
Zult ze later ok zo strien veur ow ?

Of zollen z'ow dan misschien verzetten,
Op 'n rustig plekkien buuten of ?
Want, aandere heeren, aandere wetten,
Wi'j wacht dat samen maar rustig of.

Of nee, dat mu'k toch ok niet zeggen.
Ofwachten is niet altied goed.
Lao' wi'j liever samen overleggen.
Wi'j doet ons beste en wi'j hold moed.

Ommen, Januari 1954.

H.J.v.Elburg-Tusveld.

De darde jaorvergaderinge van Oll'Ommer.

Een groot aantal leden is anwezig, ook ons ere-lid, de old-bōrgemeester. De veurzitter zeg in zien openingswoord, dat de leden better de vergaderingen, die deur de Gemienschop wōrdt belegd, mut bezuiken, ook die van de Oldheidkamer. Hi'j vertelt dan van de veurgenommen reize naor de oorsprong van de Vechte.

De schriever en de penningmeester geeft hun jaorverslagen. De laatste dringt er sterk op an, zuunig te wezen.

De oftredende leden van 't bestuur, J.Hurink, M.Makkinga en H.Timmerman wōrd herkeuzen. G.J.Paarhuis leest een gedicht veur over de "Rogge" en de vrouwe van H.van Elburg over de "Olde mölle". G.Steen gaf een lezing over 't geslacht Friesendorp. Nog wat bi'jdragen van Gajt Jan en Diene en van andere leden volgt en de meziek lōt zich van tied tōt tied hören. M.Makkinga en zien breur Dieks doet een samensprake uut de olde tied, dat hiet: "Waor de bieles uuthangt".

Um negen uur, as de bri'jklokke wordt 'eluud, zol de riestebri'j op taofel kommen, maar 't was al half tiene ewes, toen wi'j an de bri'j konden beginnen te etten. Tot slot gaf H.van Elburg een uutienzettige over het reddingswezen en gungk een reddingsboot rond veur een bi'jdrage.

Met medewarkege van allen was 't weer een gezelligen avond.

De schriever.

Herinneringen van de oud-burgemeester.

Het Bestuur van de Gemienschop van Oll' Ommer, vraagt mij, eens wat te vertellen uit mijn herinneringen, welke ik in de loop der jaren als Burgemeester heb verkregen. Gaarne wil daaraan voldoen.

Het streven van de Gemienschop vindt bij mij veel begrip. Het is toch goed, om in deze tijden van vervlakking op velerlei gebied, aandacht te besteden aan het voorbije, zonder evenwel in de fout te vervallen zich daar krimpachtig aan vast te willen klampen.

Als ik dan naar mijn "herinneringskastje" ga, en dat ontsluit, doe ik dat toch wel met enige aarzeling. In de eerste plaats, omdat het uit de aard der zaak nu niet zo heel erg interessante voorvallen zijn, omdat zich hier nu niet bepaald wereldschokkende gebeurtenissen afspeelden, anderzijds ik mij goed realiseer, dat ik niemand kwetsen wil door een gekke situatie te vertellen waar die iemand (meestal onbewust) een komische rol in speelt.

Ook al zijn de meesten daarvan niet meer in leven, dan nog gebiedt de eerbied voor hun nagedachtenis zulks.

Ik herinner mij dat ik, pas burgemeester zijnde, door de oude veldwachter Lubbers er op geattendeerd werd, dat een paar boeren ruzie over het onderhoud van een houten brugje hadden gekregen. De twist dreigde zo hoog te lopen, dat de "naoberplichten" zouden worden opgezegd. Dus iets heel ergs.

"U moet er naar toe", aldus de dienaar van Hermandat.

"Maar man", zei ik, "ik weet van de hele kwestie maar dan ook niets af".

Lubbers gaf mij daarop een uiteenzetting, welke ook al door het feit dat ik de man moeilijk verstaan kon, mij niets duidelijker maakte. Maar daar de veldwachter bleef aandringen door te zeggen dat ik alleen de twist kon bijleggen, fietste ik (in die tijd fietste je alles af, door de gehele uitgestrekte gemeente) door de veldwachter vergezeld, naar de brug in kwestie.

Zoals dat dan te doen gebruikelijk is op het platte land van Salland, gengen dan de belanghebbenden bij het onderwerp waar het over gaat rond, met gezichten en bewegingen of zij daar geheel toevallig zijn. Ik pakte de koe direct maar bij de horens en zei: "Wie van jullie is de oudste?"

Dat was, laat ons zeggen, Hendrik Jan. Ik beval: "Spreek maar op". Na zijn (lang) verhaal te hebben aangehoord met een gezicht alsof ik er alles van begreep (hetgeen ik helemaal niet deed, daar een hele reeks voorvallen uit het dodenrijk er werden bijgehaald), gaf ik aan de tegenstander het woord. Ook zijn verhaal was lang en alles behalve duidelijk. Toen leek het mij de onpartijdigheid dienstig om de veldwachter nog eens een samenvatting van de feiten te laten geven. Daarna was mij alles nog zo duidelijk als koffiedik. ('t zal wel aan mij gelegen hebben). Ik voelde de afwachtende ogen van Hendrik Jan en zijn tegenstander Evert Willem nauwlettend op mij gevestigd. In mijn wanhoop telde ik de knopen van mijn vest in de gedachten, denkende: Hendrik Jan, Evert Willem, Hendrik Jan, Evert Willem enz. Bij de laatste knoop gekomen zei ik zachtjes: "Hendrik Jan", en toen luid: "Jij moet de brug onderhouden".

"Nou", zei Hendrik Jan, "als de burgemeester zo denkt, dan moet ik het maar doen".

Daarop zijn wij allemaal naar het huis van het slachtoffer gegaan en kregen we koffie met dikke, broene eier. De vijand zat ook aan de disch en alles was peis en vree.

Ik weet nog goed dat ik toen een grap vertelde over mijn broer en mij, die s' avonds laat van de Deventer kermis naar huis terug keerden. De oude, makke vos wist de weg wel alleen. Opeens zei mijn broer: "Kerel, rij toch wat aan, het regent zo", waarop ik antwoordde: "Het regent hier helemaal niet". Het bleek, dat we in slaap waren gevallen en dat de vos de weg naar het Holthuis (ons ouderlijk buiten) van zelf had gevonden en rustig in het koetshuis stond. Het achterste deel van het rijtuig stond nog buiten, vandaar het verschijnsel dat de een nat regende en de ander niet.

Onder algemeen gelach en in de beste stemming zijn we weer weg gereden en toen ik tegen de wind optrapte naar huis, bepeinsde ik dat Gezag met een grote "G" toch wel goed was. Hadden de twee vrienden van daar straks de zaak anders niet voor de rechter gesleept en zou er niet een variant op het bekende versje zijn ontstaan:

Wie en pleit om een brug,
Krijgt altijd de rekening op zijn rug.

Het alliantie-wapen in de gevel van het huis van bakker Stevens.

In 1654 woonde ter Nijerbrugge, marke Bestmen (schoutambt Ommen) Jan Friesendorp, gekomen van Oldenzaal. Uit zijn huwelijk met Geertjen Kalff werden geboren Jacob, Jan en Hendrik. Jacob werd burger van Zwolle (1663) en was de stamvader van de Zwolse tak van de Friesendorps. Jan vestigde zich te Deventer, waar hij de Deventer tak vormde, terwijl Hendrik in 1676 schepen en burgemeester van Ommen werd en dus de eerste van de Ommer Friesendorps was. Zijn zoon Jan, geboren in 1683 was schoolmeester, koster en voorzanger, secretaris, gemeenteontvanger en burgemeester van Ommen en bezat hier een bierbrouwerij. Hij was de bekende Friesendorp, die zo ontzettend veel voor de stad heeft gedaan. Een andere zoon, Gerrit, gedoopt in 1749, was koopman, importeur van wol, gemeensman, schepen en burgemeester van Ommen. Uit diens huwelijk met Berendina Stijgh werd o.a. geboren Egbert Friesendorp (1718), commies ter recherche der conboien en licenten, later koopman, importeur van wol, schepen en burgemeester van Ommen (1748-1784). Hij was getrouwd met Anna Lucretia Walraven, dochter van Derk Walraven en Arnoldina Adriana Westenberg.

Zij hebben gewoond in het bekende huis met de wapens in de Brugstraat. Egbert Friesendorp is door vererving in het bezit van dit huis gekomen. Krachtens diens testament van 5 December 1760 erft zijn weduwe wederom van hem: "Het huis en cum annexe grond, door haar, weduwe, zelfs bewoond en gebruikt wordende in de Bruggenstrate".

Zoals vroeger bij veel families gebruikelijk was, liet ook dit echtpaar hare beide wapens in de gevel aanbrengen. Het wapen van de Friesendorps was: In rood een verkort, zilveren krukkenkruis. Helmtaken: een zilveren vlucht. Dekkleden: zilver en rood. Dat van de Walravens: In zilver 3 zwarte raven. Helmtaken een vlucht.

De Deventer tak (van Jan Friesendorp hiervoren genoemd) voerde een afwijkend wapen: in rood een verkort zilveren kruis. Alle andere wapens vertonen een verkort krukkenkruis.

Nu is het zeer merkwaardig, dat ook het wapen in de gevel in de Brugstraat, naast dat van de Walravens, een gewoon kruis vertoont. In de Franse tijd, toen men de leus Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap aanhief, werden echter alle wapens afgehakt en daar bij de herstelling in 1939 het Armorial General van Rietstap werd geraadpleegd, die de familie Friesendorp vermeldt als te Deventer gevestigd, komt de gedachte op, dat de restauratie niet juist is geweest. Hiermede doen wij echter tekort aan de oud-burgemeester Nering Bögel, door wiens zorg deze herstelling door de beeldhouwer Titus Leeser geheel belangeloos heeft plaats gehad. Hij heeft er zich persoonlijk van overtuigd, dat in deze gevel inderdaad geen krukkenkruis is aangebracht geweest.

Verwonderlijk is dit echter ook weer niet, wanneer wij in aanmerking nemen, dat in die tijd in veel gevallen niet de nodige zorg aan het wapenbeeld werd besteed. En zo zal ook wel bij de opdracht tot het maken van het alliantie-wapen van het echtpaar Friesendorp-Walraven de nadruk op een kruis zijn gevestigd en niet speciaal op een krukkenkruis.

Het wapenbeeld vertoont verder twee ovale wapens, hetgeen feitelijk wil zeggen, dat wij hier te doen hebben met wapens van vrouwen. Het eerste wapen is echter van een man en had een schild moeten hebben. De maker heeft hieraan niet de hand gehouden, misschien uit een oogpunt van symmetrie.

Al is dit ook het geval en al mag dan ook de steen feitelijk het wapen van de Deventer Friesendorps dragen, wij kunnen hen, die hebben medegewerkt aan het behoud daarvan niet dankbaar genoeg zijn voor hun initiatief, omdat daardoor de gedachte aan de Friesendorps levendig wordt gehouden, hetgeen dit geslacht ten volle verdient.

G.Steen.

Kroniek.

Veural veur de mensen die in de loop van de jaoren uut Ommen vertrökken bint, zal in 't vervolg in een STADSKRONIEK op'enömmen wörden, wat in de loop van de laatste tien in Ommen is gebeurd.

De kroniekschriever.

Lezers veur dit blad könt zich opgeven en betalen an M.Makkinga Azn. Vri'jthof 9, gironummer 537658. (f.1.30 in 't jaor).

Aan de leden wörd bekend 'emaakt, dat op 23 Maart a.s. um 8 uur een vergadering van de Gemienschap is belegd, in "Het Zwarte Peerd".